

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil. a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Tipografii și librării.

II.

Se căutăm după cauzele, cari stau împotriva, ca tipografiile să i-a avântul acela, pe care îl așteptăm cu toții. Unii le vor ghici acolo, unde le caută presa noastră în general, în nepăsarea publicului, care pentru toate are bani numai pentru produsele tiparului nu. Ne sprijinind astfel publicul gazetele, revistele și celelalte, e ceva natural, că aceste încă să nu-și poată achita tipografiilor datoriile la timp și cum se cade, de unde apoi vecinicile incurcături.

Foarte adevărat. Publicul nostru nu e încă în majoritatea lui pătruns de însemnătatea tiparului, iar viața publică, societatea e în întocmirile ei departe, ca să-i poată da sprijinul ce i-se cuvine. Tânjirea tipografiilor cred însă, că e a se căuta în primul rând, în țare primitivul spirit de speculație, de comerț, ce se face la noi cu produsele tiparului. Aproape tot ce ese de sub tipar, se desface prin abonamente, prin invitări și prin librării. Căile aceste sunt azi insuficiente, pentru că să poată pătrunde tiparul pretotindenea, din motive ușor de înțeles.

Abonamentele se fac de regulă prin provocări tipărite, prin coale de subscriere, prin numeri de probă și rezultatul — spun administrațiile — e aproape egal cu zero. Celce primește o astfel de coartă cu timbru de 2 fil. și cu o tipăritură — azi de aceste capătă mai fiecare cetățean cu sutele — și când o invrednicește de o fugitivă atențiune, o aruncă în foc, fără să stea mult pe gânduri. Coalele de subscriere de abia o parte vin îndărăpt și acelea având pe primul șir — o raritate și aceasta — numele celui încredințat cu subscrieri și altceva nimic. Numerii de probă eventual pot

se mai aibă un palid rezultat, mai ales dacă alte reclame sau împrejurări au pregătit terenul pentru aceasta. Concluzia e însă iresturnabilă, că felul de comerț prin abonamente etc. e atât de insuficient, încât tipografiile noastre vor trebui să caute alte mijloace, dacă vreau să se ridice din situația, în care se află.

Rămân adevăratele bolte, unde se desface marfa tiparului, librăriile. Am amintit și în nrul trecut, că librăriile deși sunt încă de cūrând, și nu va fi azi tipografie, care să nu simtă lipsa arzătoare a librăriei. Fără de aceasta azi nici nu credem, că ar putea exista vre-o tipografie, căci cheltuielile curente se acoper mai tot din librării.

Cu toate acestea ce vedem? Librării românești se pot număra pe degete. De abia ici colo câte una, de regulă, unde e și tipografie, așa încât publicul mare la noi înzădar vine la oraș — la cele mai multe orașe — să-și cumpere un călindar, o gazetă, o carte pentru el, n'are de unde. Trebuie să comande. Comanda însă e foarte încurcată. Trebuie să o faci de acasă, trebuie să-ți aduci asignațiuni dela posta proximă, trebuie să-ți aduci bine aminte de titlul cărții, care îți trebuie — în sfârșit trebuie atâta, încât mai bucuros amâi, până ce vei merge odată la Blaj, ori la Sibiu, când ai să-ți cumperi tot ce vrei. Ei așa trebuie să tânjească tipografiile și dimpreună cu ele editorii, cu aceștia revistele, gazetele, redactorii, colaboratorii — publicul mare. Nu se trece marfa, peutrecă nu o știu vinde. Și dacă nu se trece marfa, atunci tipografia nu cotează să editeze pe răspunderea și creditul ei nimic, căci îi e frică de dezastru, editorii nu se află, gazetele apar puținele și timide, și se simte din tot șirul tipărit cruțarea, căci altcum e rău. În legătură cu aceasta nivelul spiritual al presei e tare

modest și se vede cum se încarcă în spatele unui sau doi oameni, redactarea foii întregi cu foileton, articoli de fond, entrefeleuri, noutăți, romane, traduceri etc., căci foaia vrea să cruțe ca să poată corespunde tutuor din cele 800—1000 de abonamente. Din motivul acesta se caută mereu după colaboratori de ocazie, și corespondenți grațioși, după poeți tinerei etc., cari au ei mult dor de-a ajunge celebri, dar încă n'au aripă. Astfel se explică superficialitatea, umplătura, foarfeca și celelalte, căci paupertas suprema meretrice. Nu e mirare mare, dacă intelectualii noștri în mare parte cetesc unguște ori nemțește și presa română o ține mai mult din considerația, ca să fie în curent cu afacerile de acasă.

Și încercările noastre de a scoate literatura streină din casele românești, ca să o întocmim cu literatura românească, echivalentă în duh și înălțime cu cea streină, va rămânea până atunci o utopie, până-când presa românească rămâne așa de modestă în mijloace și avânt, și produsele tiparului se desfac așa, ca până acuma.

Revistele, foile sunt totuși mai căutate. Dar ce vom zice de cărți? Uitați-vă pentru Dumnezeu la statistică, uitați-vă la consemnarea tuturor cărților românești, câte au apărut într'un an. Vă veți rușina. Afară de călindare, câteva cărți de școală, câteva reproduceri a unor articoli etc. apărute deja de două, trei-ori prin reviste, gazete mai înainte, incolo nimic. Și nu de cărți de știință înaltă vrem să cuvântăm, pe cari le procură în sfârșit un număr restrâns de oameni, dar cărți, cari pentru publicul nost sunt așa de necesare cum e pâinea de toate zilele; cărți de economie, de vieri, de stupărit, de agronomie, de medicină populară, predici, cărți de istorie etc. Cine-i de vină? Când se află autorii nu se găsesc editorii, când aceștia sunt gata de a tipări, autori nu se găsesc.

De regulă tipografi *românești* astăzi de abia vei afla, cari se ia editure de cărți asupra lor de teamă, că pierd. Iar autori încă se află foarte puțini — de cumva se află de aceștia peste tot — cari să-și bage capul în datorii, pentru a publica cărți. Și dacă totuși sunt de aceștia cu parale și curajul trebuincios, e mare întrebare, că tipografia, căruia și-au concrezut averea lor, cum desface cartea și cât timp?

Și aci e vorbă numai de cărțile cele mai necesare, cari după calculul omenesc se trec mai ușor. De cărți enciclopedice, de întreprinderi științifice-literare sau artistice noi nici visa nu putem. Pentru astfel de lucrări la noi nu există tipografie.

Toată stagnarea aceasta a unui avânt al presei, se datorește deci unei vedite lipse de spirit comercial. Indată-ce tipografiile ar afla mijloace și ușurința de a vinde cât numai se poate mai mult din produsele lor, s'ar simți aceasta pe toată linia, dela redacții până la autorii de cărți și până la publicul mare.

Mișcarea bienaliștilor.

(Continuare.)

Acesta e istoricul afacerii noastre, urmează să ne oprim aci spre a urma sfatul Preaven. Consistor; considerând însă, că chiar acum ministrul de culte a promis că va regula congrua preoțimei tuturor confesiunilor,

credem că e timpul potrivit să facem un pas mai departe.

Ca unul fiecare confrate bienal să aibă la îndemână moțiunea noastră, am trimis M. On. confrate Vasile Suciu, prefectul Tipografiei Arhidiecezane în Blaj 2 exemplare tipărite din moțiunea noastră, cu rugarea ca aceea să o multiplice în atâtea exemplare, câte va cere trebuința. — Deci fiecare preot bienal îndată ce va fi în cunoștință cu cele comunicate în coloanele prețuitei „Unirea“ numai decât să trimită în marce postale 30 fil susnumitului confrate, în schimbul cărora va primi tipăritura moțiunii noastre. Să se indice însă corect și legibil: numele, locuința și posta ultimă. — După ce va fi primit fiecare confrate bienal moțiunea din chestiune — măcar că aceea o-am trimis tuturor șefilor tractuali — are stricta datorință să o comunice cu protopopul său. Pentru procedura mai corectă și eficace află de conzult ca confratii bienali să se prezinte cu toții deodată la șeful lor tractual, dela care să ceară primo-loco aderarea la aceea moțiune și apoi facultate în seris tot dela dânsul pentru că mergând cu moțiunea la fiecare confrate, sistematic să-i ceară aderarea la aceea moțiune. Și că această aderare nu va lipsi, sum convins deplin, căci doară frați în Hristos suntem cu toții. Efectuirea subscrierilor să fie conform modului din tipăritură și fiecare să se subscrie cu mâna proprie.

Ca moțiunea să fie cunoscută în toată provincia Mitropolitană, aceea se va tipări în 1000 exempl. și unul fiecare preot bienal și-o poate câștiga. Confratii bienali din diecezele sufragane Gherla, Lugos și Oradea mare sunt moralmente obligați, ca moțiunea să o câștige și pentru șeful lor tractual și pentru începerea celei mai abile agitațiuni trebuie să purceadă la fel cu noi cești din Arhidieceză, neîntrelăsând nimic din cele descrise în

respectul acesta și obținând aderarea O. O. confratii sistematici din tract în tract. Purcându-se la fel să nu se uite a se umple locurile lăsate goale (districtul și datul), iar la sfârșitul moțiunii să se scrie: „Din ședința colegială a preoțimei bienaliste gr.-cat. române din districtul... N... N... ținută la... 1911. Urmează subscrierile și în urma lor declarată de aderare a confratilor sistematici: „mă alătur și aderez cu toată dragostea și sinceritatea frățescă la moțiunea prezentă. Dat... N. N. paroh gr.-cat. român, IV. unit.

Luând în considerare că declarația de aderare se va face prin fiecare confrate în parohia proprie, așadar expresiunea aderării trebuie să o facă unul fiecare cu mâna proprie și separat, iar moțiunea să se scrie cu mâna, curat frumos și legibil. Fiecare bienalist va solicita timpul ca acțiunea să treacă repede prin faza primă a cerinței pentru agitare. Se punem cazul că s'ar afla și de aceea între Preonorații protopopi și preoți sistematici cari deși s'ar fi convins din comunicatul ziarului nostru „Unirea“ despre luarea la statul cunoștinței a moțiunii noastre prin Preavenerata Superioritate, cu toate acestea nu ar subscrie aderanța. În acest caz de eventualitate nu e de a se purcede cu sila — ceea ce nici e posibil — știind bine că: „dragostea nu primește, nu cearcă ale sale, nu se bucură de nedreptate ci se bucură de adevăr, toate le suferă, toate le rabdă, dragostea nici odinioară nu scade“.

Ceace vreau să zic e, că în cazuri de acestea nu trebuie pierdută speranța de oarece abia cred să fie unul dintre confratii noștri sistematici, cari să nu facă aceasta. Nici a intercala nu am voit această eventualitate, dar e conzult ca omul să cugete și la rău, nu tot la bine.

E întrebarea acum, că în cât timp să

FOIȚA.

Sf. Niceta Romanul, apostolul Daco-românilor.

(Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman, de Vasile Pârvan, București, Socec & Co, 1911, pag. XIV + 224, preț: 350 L.

— Dare de seamă. —

(Continuare și fine).

De unde veneau acum în Nordul Dunării acești misionari latini?

Data fiind orientarea economică și culturală a Daciei traiane spre vest (sud-vest) iar nu spre sud-ost, date fiind relațiile vii ale Daciei cu Panonia și Dalmația, dar mai ales cu Moesia superioară, legături foarte multe de ordin privat, în toate direcțiile vieții economice și sociale antice: comerț, legături de rudenie, etc. etc. relații astăzi deplin dovedite, socotind, că Dunărea nu a fost nici chiar în acele vremuri zid chinezesc între locuitorii din Nordul și Sudul ei, răspunsul la întrebarea noastră: se oferă de sin: predicatorii creștinismului nostru nu au putut veni decât numai din Illyricul

latin, „special din Moesia superioară cea așa de intens creștinată, cu multele ei episcopate la Dunăre și cu relațiile ei neîntrerupte și excepțional de bine nutrite cu Dacia lui Traian (pag. 199).

Și între acei episcopi cunoscuți ai Moesiei, cari pot veni în socotință cu propagatorii creștinismului nostru, (Ulfilă al Goților, Saba, Audius etc.) asupra unuia se concentrează mai virtos informațiile istorice: *asupra sfântului Niceta Romanul*, episcopul Remesianei din sudul Dunării, care a trăit la capetul ve cului al IV-lea. „Știrile istorice asupra lui permit, în cel mai firesc chip, o interpelare în senzul predicării lui și în stânga Dunării“.

Acest sfânt Nicetas, prietin cu poeticul episcop sf. Paulin dela Nola (Italia), — căruia și martirologiul bisericii romane, în consacră, la ziua de 7 Ianuarie, următoarele șire: „in Dacia sancti Nicetae episcopi (commemoratio), qui feras et barbaras gentes Evangelii prae-dicatione mites reddidit et mansuetas“ — acesta ar fi apostolul Daco-românilor: din dreapta și din stânga Dunării. „Un strălucit reprezentant — așa ne prezintă dl Pârvan, pe temeiul știrilor istorice, pe sf. Niceta Romanul — nu numai al bisericii latine din Illyricum, ci al întregii bisericii romane. Un bărbat venerabil și învățat, pe care s. Paulinus îl numește învățătorul și părintele său: *magister et pater*, — un neînfricoșat missionar al credinții creștine printre „barbari“ — un

scriitor bisericesc deosebit de prețuit, pentru claritatea gândirii, ca și pentru frumuseța neîmpodobită a limbii sale latine, — un sfânt, primit îndată după moarte în calendarul bisericii apusene, — dar pentru noi, mai mult și mai pe sus de toate, un romanizator al nostru, și prin Creștinism, un reînnoitor în forme eterne a tradiției curate, romano-italice, la Dunărea de jos. De naștere, el însuș daco-roman, prin activitatea sa el devine, cum spune sf. Paulinus, în aceeaș vreme și un cetățean al Italiei mame“... confirmând prin apariția sa în istoria creștinismului illyric, „alătura și în contrast cu fenomenul creștinării Goților, — cari doară trăiau împreună cu noi — prin apostoli de cultură greacă, faptul istoric immutabil al romanității fundamentale a începuturilor culturii noastre“ (pag. 161—172)¹.

Iată, în scurt, concluziile principale la cari ajunge Dl Pârvan, în „Contribuțiile“ sale. — Peste tot, cartea e foarte bogată în informații și amănunte privitoare la istoria, mai cu seamă religioasă, a propagării și or-

¹ Cred, că nu este fără interes să amintesc la acest loc informația istorică, ce o găsec la Nilles, Symbolae pag. 571 (culeasă din Bibl. Curtii din Viena, Bibl. Palat. Vindob. ms. Nr. 12137), că în convictul din Cluj al Iesuiților pentru tinerii, nobilii la a. 1743, s'au pus statua sf. Nicetas apostolul cel dintău al Dacilor, și a sf. Adalbert, apostolul Ungurilor, „ut clerici alumni in binis patriae apostolis ante oculos habeant quorum exemplo et patrocinio vivant in posterum“.

se câştige motiunea și câștigându-se cât timp e necesar pentru efectuarea celor descrise. Eu cuget așa: On. Redacțiunea a „Unirei“ va fi așa de grațioasă și îndată după primirea acestei corespondințe va da loc celor descrise, ca unora de cea mai mare actualitate pentru noi și așa cel mult într-o săptămână întreg clerul arhidiecezan va ști despre ce e vorbă și noi preoții bienali vom ști ce să facem. Tot așa și clerul din diecezele sufragane. Să nu se uite nici pe un moment, că confrății bienali îndată ce vor fi în cunoștințe cu cele comunicate, imediat să trimită suma pentru motiune, la locul indicat, de unde se va trimite motiunea unui fiecăruia. Să nu se uite nici împrejurarea aceea, că tipografia nu poate tipări exemplarele numai după ce a primit dela unul fiecare taxa pentru motiune, la ce trebuie timp de cel mult 1 săptămână. După trecerea săptămânei se recere cel mult încă o săptămână, în care să se comunice convenirile colegiale pe la șefii tractuali, precum și câștigarea aderenței dela confrății sistematici. Timp necesar la această executare ar fi cel mult 30—35 zile. Nimenea dintre noi nu se poate scuza cu ocupațiuni economice și mai știu eu cu ce, fiindcă suntem în iarnă, așa dar timpul cel mai potrivit unei acțiuni de cea mai mare importanță pentru noi și familiile noastre, căci starea noastră de așa cum e astăzi nu e pe mai departe suportabilă. Timpul pe când cele până aci descrise se pot prefăce acurat și prompt s'ar statori pe 15—20 Ianuarie 1912. Din fiecare district protopopesc al Provinciei Metropolitane, apoi unul dintre confrății bienali va trimite motiunea înzestrată cu toate cerințele sulate, pe adresa mea, însă așa ca pe terminul pus să le am la mână. Motiunile sunt dovezile despre starea precară, în carea ne-a aruncat nedreapta lege congruală și tocmai pentru

aceea nu e iertat să lipsească nici dintr'un district protopopesc a Provinciei Metropolitane, unde se află preoți bienali, deoarece cu toții în o formă suportăm greul și amarul nedreptei legi, toți gemem în mizerie și neajunsuri de nedescris. E datorință sfântă să ne asociem cu trup cu suflet întru eluțarea dreptelor pretenziuni și întru schimbarea mai spre bine și în formă egală cu confrății sistematici având aceleași drepturi, dacă ni-se impun aceleași datorințe și obligamente: îndată ce vom primi motiunile din întreaga Provința Metropolitană vom aviza prin „Unirea“ despre aceasta pe confrății bienaliști și vom începe demersurile pentru conchermarea unui congres preotesc bienalist în Blaj sau în Cluj. După modesta mea părere, centrul nostru, ori unde am fi, este focalul cultural și bisericesc Blajul, unde în lipsurile demersurilor congresuale avem la îndemână capetele luminate a mai marilor noștri precum și inima și iubirea lor.

(Va urma).

Chestia facultății italiene din Austria. Din Viena se scrie: Cauza facultății italiene pare pierdută, deoarece germanii naționali în diferitele lor nuanțe au hotărât în mod definitiv să se opui. În cercurile parlamentare italienești se agită ideea de a se mai face oarecari încercări. În cazul însă când și aceste încercări vor rămânea fără rezultat, deputații italienii se vor retrage din parlament, deoarece s'a dovedit că în Reichtrathul Austriei nu e nimic de făcut pentru revindcăriile italienilor.

Cu toate, că trăim în veacul al XX-lea, poreclit al „luminei“; par'că factorii competenți în toate părțile se nuzesc a ascunde lumina.

Comitetul central al partidului nostru național, întrunindu-se în zilele de 11 și 12 a. l. c. în ședința plenară din Budapesta, publică următorul comunicat oficios:

Comitetul central executiv al partidului național român, a luat cu plăcere cunoștință despre raportul clubului deputaților români privitor la activitatea sa parlamentară.

Din acest raport comitetul a constatat, că situația politică a poporului român din Ungaria și Transilvania a rămas aceeași și că actualul sistem de guvernare își menține neschimbată atitudinea sa ostilă față de pretențiunile juste ale națiunii române. În consecință comitetul a accentuat necesitatea continuării luptei neșovăitoare, hotărâte și solidare; combaterea energică a acestei politici de guvernământ păgubitoare pentru adevăratele interese ale statului.

În deosebi a luat act despre numărul mare al adunărilor populare ținute în aproape toate părțile locuite de români și-a luat cu satisfacție cunoștință de rezoluțiunile aduse în aceste adunări populare.

În ce privește locul ținerii acestor adunări populare, comitetul național a decis, că ele să aibă loc, unde împrejurările locale vor reclama ținerea lor, amânând data lor pentru primăvară.

Comitetul a luat cunoștință de raportul comisiei de redactare a ziarelor partidului național, aprobând măsurile luate privitor la redactarea acestor ziare și i-a exprimat acesteia deplină încredere, votându-i mulțumită pentru serviciile aduse partidului național și intereselor neamului românesc.

Totodată a luat măsuri potrivite pentru răspândirea ziarelor partidului național și în special a ziarelor populare naționale.

Pe baza raportului despre demisia preșidentului clubului comitatens din Arad, co

ganizării iurisdicționale a bisericii vechi creștine, în părțile noastre.

Fără îndoială că ea merită să fie cetită¹⁾.

* * *

P. S. Nu se svântase încă cerneala de pe manuscrisul acestor șire, când îmi căzu în mână o broșurică ungurească de vre-o 15 pagini proaspet apărute, scrisă de *Dr. Karácsonyi János* canonic latin de Orade, și membru al Academiei reg. ung. de știință. Deja titlul îmi atâță curiositatea: „*Szűzeer baj, millió jaj, egy tevedés miatt*“. Un titlu vrednic de cutare jurnal de boulevard, nu-i așa?

Deschid să citesc primele șire:

„În seminarul din Orade cresc laolaltă candidații de preoți maghiari și români (oláh, rumun). Pe la 1900, după o mare dispută naționalistică, pe coridorul seminarului se preumbla cu capul plecat, posomorît, un teolog cu limba maternă românească, și la întrebarea unui tovarăș cu ce năcaz are, răspunse: *dore inima*. — Dar și mai tare îi doare pe mii și mii de maghiari sufletul, când văd și știu că durerea aceasta nu are temei, că se trage dintr'o greșală și că

ține spre stricăciunea acelei patrii, pentru carea atâta sânge a vărsat maghiarul... Și de ce a trebuit să se pustiască atâtea familii maghiare și de ce au trebuit să se facă cenușă atâtea și atâtea mii de case maghiare?

„Pentru o greșală istorică. Pentru aceea părere ori cât de înrădăcinată, totuși radical greșită și falsă, că Românul ar fi aci autohton, și maghiarul este cuceritorul mai târziu imigrat...“

Și — am cetit până în capet broșura D-lui Karácsonyi. Mai rar vei da de o carte, scrisă cu o peană mai plină de ură în contra noastră. Cetitorii mă vor și dispenza, dacă nu așez pe hârtie sentimentul cu care am pus-o din mână. Îmi era prea proaspetă cartea lui Pârvan, ca să mă poată convinge paginile lui Karácsonyi, ori cât s'ar părea de coerente lucrurile, anii, documentele, pe cari le aduce dânsul, în sprijinul unei teze cu vădită tendință, politică și ori cât de mult respect aș fi avut pentru activitatea și renumele de istoric a D-sale.

La capetul veacului al 4-lea ne trece D-l Karácsonyi, din Italia sudică peste strâmtoarea dela Otranto în munții Pindului, în ținuturile Tesaliei și Epirului. Și aci s'ar fi format poporul nostru între a. 410—800! Aci au cunoscut Românii creștinismul, dela Greci. Dela Greci au trecut în limba noastră anumite forme esteriore și termeni religioși creștini, cum sunt d. p. vorbele:

biserică, popă, dascăl, drac, marture, icoană etc. Prin veacul al X-lea au ajuns cu turmele lor acest popor, pe coastele de miazăzi ale Hemului. De aci s'au tras tot mai spre nord. Pe malul stâng al Dunării însă abia după a. 1182 îi găsim. Și încă abia numai după 1234 și chiar după 1369, se poate dovedi existența lor în număr mai mare în Ardeal și țara ungurească, trecuți aci, ca păstori și înzestrați cu oare care cultură slavo-bulgară. Așa scrie D-l Karácsonyi.

Fără de a vrea să intru în amănunte, atrag atenția cetitorului, că și numai șirele de mai sus, despre cartea D-lui Pârvan sunt potrivite pentru ca să arete netemeinicia câtorva din argumentele cu cari operează D-l Karácsonyi. Când constată D-l Pârvan, într'un chip absolut netindios, o puternică vieată romană la Dunărea de jos, până cel puțin la 600 d. Hr., unde pe la 400 Ulfila predică nu numai în limba gotică, ci și latinește, unde episcopul cu cultură latină al Remesianeii a predicat latinește, când terminologia noastră bisericească veche, numirile elementelor fundamentale ale credinței creștine la noi toate sunt latinești, mai mult! de origină specific daco-romană, — e greu să admiți ceea ce spune D-l Karácsonyi, despre dezvoltarea poporului românesc în munții Pindului, ori creștinarea lui prin apostoli de limbă greacă!

Ce plătesc și alte informații și deci,

¹⁾ Mă asociez la dorința unui alt recesent (vezi Luceafarul nr. 15—17), de a se alătura la alt prilej, pentru cei nespecialiști și o hartă istorică, carea ar înlesni și mai mult priceperea lucrurilor cuprinse în carte. — Observ, tot la acest loc, că „Christus ejus“, de pe pag. 40. șirul 10 este o răză scripturală obicinuită!

mitetul a delegat pe dl. dr. Aurel Vlad în scopul reorganizării clubului comitatens al partidului național român din comitatul Arad.

Decadența discuțiilor. În broșura „Spre prapastie” publicată de călugărul Roman Ciorogariu, spre a limpezi situația și a face lumină în discuția aprinsă dintre „Românul” și „Tribuna”, spre a se spăla de acuză de confesionalism, — partea bșale în această discuție, — ne amestecă și pe noi, care am luat la vremea sa apărarea păr. Dr. Vas. Lucaciu. Un lucru nu l'am putut spune păr. Ciorogariu, nu i-am putut răspunde la grava acuză ridicată contra păr. Lucaciu și publicată cu litere și mai grave, că *n'are școală românească în parohia sa*. Nu ne vinca să credem nici de cum această acuză. Acum păr. Lucaciu răspunzând însuși în un lung articol, la toate acuzele călugărului Ciorogariu, iată ce spune în această chestie:

„În parohia Șișești sunt 4 (patru) școli cu 4 (patru) puteri didactice distinse. În Unguraș e învățător dl. Gheorghe Dipșe, secretarul reuniunii învățătorilor din com. Sătmăr-Ugocea; în Dărești funcționează d-ra Maria Mihașca, excelentă, pe lângă cele ale pedagogiei, în țăsatoria națională; în comuna matre Șișești, funcționează doi învățători în două școli: dd. Dăriu Pop, inv. primar și directorul corului mixt biericesc și Gavriil Almășan, învățător al doilea.

„Față de aceste fapte existente și publice, ce să zic eu la afirmațiunile dlui R. Ciorogariu?” întrebă păr. Lucaciu. Aceea, răspundem noi, că oamenii au decăzut cu discuțiile, și au trecut pe un teren puțin potrivit spiritelor luminate și cinstite.

peste tot, știința istorică a Dlui Karácsonyi, mai ilustrez cu 2 cazuri.

Întâiu: nu istoriograful Bonfiniu, a „riscat mai întâiu cu o ușurătate fără margini” afirmația că Românii sunt urmașii populației romane din Dacia lui Traian. *Cu mai bine de 2 veacuri înainte*, marele papă Inocențiu III. spusese acelaș lucru, în scrisoarea către Ioanițiu al Româno-bulgarilor.

Tot cu atâta încredere trebuie primită d. es. și informația (de pe pag. 13) despre Ioan Micu Klein, care ar fi fost *primul tinăr român, ce a știut latinește* și și-a câștigat o cultură apuseană (az első teljesen kinevelt román ifju!). Ca să rămânem numai la Românii de dincoace: înainte de Inoc. Micu Klein cu vre-o 40 de ani, antecesorul său, Ioan Giurgiu de Pataky, episcopul de mai târziu, luase la Roma doctoratul în filosofie și teologie, și dovada studiilor sale făcute acolo sunt manuscrisele lui din aceea vreme, și chiar tezele susținute la promoția de doc-

Cinematografierea războiului Independenței.

Din București se anunță: O parte dintre artiștii Teatrului Național din București au luat inițiativa înființării unei societăți, al cărui scop, laudabil prin tendințele sale patriotice, este popularizarea în țară și străinătate a războiului nostru pentru independență în toate fazele sale, cari fac dovadă bravurei armatelor noastre la 1877.

Societatea, compusă din dnii C. Notara, Soreanu, Toneanu, Ar. Demetriad, Ion și Gr. Brezeanu, poartă numele de „Societatea Leon Popescu” după numele proprietarului fostului teatru „Liric”, care, odată cu o însemnată cotizație materială, a pus la dispoziție și teatrul său, unde se vor instala laboratoarele filmelor cinematografice, cari vor reprezenta războiul independenței noastre.

Cinematografierea se va face cu concursul armatei, care a fost pusă de către ministerul de război la dispoziția acestei societăți artistice, în numărul ce se va cere, ca să se poată reconstitui astfel în mod serios toate fazele războiului dela 1877. E locul să adăugăm, că ministerul de război, în afară de concursul armatei, a venit în ajutorul societății și cu o însemnată subvenție, pentru a ușura astfel marelui cheltuieli, pe cari le necesită și montarea și cinematografierea războiului, reconstruit de către măestri, anume aduși din Paris în acest scop.

Este o inițiativă, fără îndoială fericită, care va face cunoscut străinătății primul film cinematografic românesc, reprezentând una din cele mai glorioase pagini ale trecutului nostru.

tor, cari se pot vedea și azi în biblioteca arhidiecezană din Blaj!

Asupra altor amănunte speriez că vor reveni alții, Dl. Pârvan însuși este unul din cei mai chemați, ca să scarmene puțin argumentația lui Karácsonyi. Alții, cari ar învrednici și ei de atențiune aceasta broșură — tocmai îndemnați de autoritatea de carea Dl. Karácsonyi s'a bucurat ca istoric — să nu uite a consulta contribuțiile Dlui Pârvan!

Cât pentru paralizarea tendinței politice a broșurei, părintele dr. I. Lupaș dela Seliște, al cărui articol din „Tribuna” îl cetesc, făcând corectura tiparului acestor șire — poate ar face bine să-i răspundă, ca și la vremea sa, lui Jancsó Benedek, chiar în limba ungurească!

Dr. Victor Macaveiu.

Reviste.

Din parlament. Discuția bugetului a ajuns până la al ministeriului de agricultură. Intre cei dintrău vorbitori a luat cuvântul kosuthistul Baross Janos, a cărui vorbire n-a fost altceva, decât o reeditare a tocitelor calumnii aduse naționalităților nemaghiare și în special Românilor, că desmoștenesc pe Maghiari. Voinicosul deputat s'a aruncat și asupra băncilor acuzându-le, că cuprind tot mai multe proprietăți de ale Maghiarilor. De aceea cere dela ministru să continue cu colonisările ca să împiedece astfel nimicirea poporului maghiar. În ședința de Marți a luat cuvântul deputatul naționalist Juriga, care e și el de părere, să se pună mai mult pond pe întărirea economică e țării, prin înființarea academiei agronomice și a mai multor școli de specialitate. Găsește însă, ca e greșală aceea, că ministrul de agricultură își face rapoartele sale numai ungurește, ar trebui să țină seamă de mulțimea nemaghiarilor, cari nu pot profita astfel de povețele ce se dau din partea ministeriului în afaceri economice. Protestează contra vorbirii lui Baross și spune, că astfel de principii ca cele enunțate de numitul deputat nu-i permis să se audă în parlament, căci ele nu pot duce decât la încordarea relațiilor și așa destul de acute dintre Maghiari și celealalte naționalități.

*

Războiul italo-turc. Supușii italieni sunt expulsați de pe imperiul Otoman. S'a început cu locuitorii din orașele Turciei asiatice și se va continua cu cei din peninzna balcanică.

Trupele italiene au încercat un atac nereușit la Cirenaica, având cu acest prilej pierderi foarte mari. Pierderea Italianilor a fost 4000 morți și mulți răniți, iar a turcilor abia 20 morți.

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

(72) 37—?

Prețurent ilustrat gratis și franco.

Chestia Dardanelor încă nu e rezolvită; probabil că Turcia nu va ceda la stăruințele Rusiei și atunci complicațiile devin absolut inevitabile.

Franța, e vorba, să intervină pentru încheierea unui armistițiu, dar nu e probabil, că Turcia va primi acest ofert, după atâtea jertfe.

Cu privire la svonul, că Italia s'ar ocupa cu ideea, să părăsească tripla alianță, intrând în legături cu Franța și Anglia, lucrul se desminte categoric într'un jurnal din Viena. Relațiile amicale diplomatice dintre cele două state se vor susține și pentru mai departe și tratatul cu Austro-Ungaria și Germania se va prolunga la timpul său.

În Tripolis situația e liniștită, în așteptarea luptei decisive, ce va urma în curând. Turcii în urma agitației dezvoltate pe tema războiului sfânt, primesc zilnic trupe și munițiuni.

Noutăți.

Durerea ne chiamă...

Durerea ne chiamă, durerea străbună
Și glasul martirilor noștri de veacuri,
E plânsul în aer, în cer e furtună
Și sânge pe șesuri, pe mări și pe lacuri.

Alungă-ți din inimă josnica ură!
Zdrobește-ți cu pumnul arama și aurul
Dujmanul năvalnic acum vrea să-ți fure
Argintul din suflet, din creștetu-ți laurul!

Nu munții ne chiamă, nu tuinicul sună,
Ne chiamă amarul și inima ruptă,
În numele păcii, dați mână cu mână,
Căci sfântă-i durerea, ce strigă: la luptă!

Cluj, Dec. 1911.

„Gazeta Trans.”

Idel.

Mandatul dela Ighiu. „Ujság” din Cluj primește o telegramă din Alba-Iulia, în care se anunță, că după-ce alegătorii lui Vaida, cari au contestat alegerea lui Szász Pál la Ighiu, n'au depus la tribunalul din Alba-Iulia suma de 3000 cor, ce se mai cerea pentru întregirea anchetei, rezultatul se poate ști cu siguranță: petiția va fi respinsă și cei-ce au iscălit-o și pedepsiți cu suportarea cheltuielilor. „Ujság” spune că avocatul alegătorilor lui Vaida de aceea n'au voit să mai depună suma cerută de tribunal, fiind-că s'a constatat deja până acuma, că partizanii lui Vaida au amenințat cu moarte pe alegătorii, cari vor vota cu Szász. Noi nu credem în concluziile aceste ale corespondentului lui „Ujság” partizanii lui Vaida vor fi cetit și ei vorbele lu Justh, că în chestii electorale n'avem ce cânta la Curie! Casul lui Maniu e o dovadă clasică!

Dela societatea scriitorilor Români. Din București se scrie: Dl Emil Gârleanu, președintele „Societății Scriitorilor Români” și dl St. O. Iosif, membru în societate, au fost Joi la orele 11 și jumătate în audiență la regina, și au fost reținuți până la orele 12 și jum. Regina a cetit câteva poezii noi ale ei și o nuvelă a d-rei Seculici, iar dl Iosif a cetit 2 traduceri, făcute de dsa, în românește din opera Carmen Sylvei.

Vineri seara, la orele 6 întreg comitetul: dnii Em. Gârleanu, C. Pavelescu, Al. Cazaban, I. Scurtu, dna și dl Anghel, V. Pop, I. Minulescu, C. Moldovan, A. de Herz și D. Nann, au fost primiți în audiență de regina.

Iar pe viitor în fiecare Vineri seara, la orele 6, vor fi șezători literare la palat, regina dorind să cunoască pe toți membrii societății a cărei prezidență de onoare este.

Rușinea veacului. Cetim în „Drap.”: Din cercul notarial al Broștenilor ni-se anunța, că notarul cercual Árpád Mihalik a pus pe ziua ss. Arhangeli Mihail și Gavril o serie de debateri civile, citând peste o sută credincioși de ai bisericii noastre la aceste peractări, așa că aceștia nu au putut lua parte nici la serviciul divin și nici la serbarea praznicului. Iar la protestele celor interesați a răspuns notarul, că n'au decât să absenteze, că judecata se va aduce și în absența lor (vor fi contumațiați). Atragem luarea aminte a forurilor competente asupra acestei practice abuzive, care nesocotește verbătorile poporului.

Îți înțelegem glasul, iubite confrate, și ne mirăm tare mult, cum poate stăpâni atâta răutate sufletul acestui apostoli al dreptății?

Judece-l lumea și osândească-l conștiința!

„Istoria Românilor” de A. D. Xenopol. Din Iași se anunță: Dl A. D. Xenopol, marele nostru istoric, va publica în curând o altă ediție din „Istoria Românilor”.

O operă românească la Paris. La opera din Paris se face punerea în scenă a operei „Cobzarul”, brodată de distinsa compozitoare dsoara Ferraro, pe un libret datorit dsoarei Văcărescu, care se află acum în București, ocupându-se cu alegerea costumelor naționale necesare interpreților. „Cobzarul” se va mai cânta la Berlin și Haga, iar în toamna viitoare, probabil și pe scena Teatrului Național din București. S'auzim de bine!

Ultimul recenzământ. „Budapesti Közlöny” publică rezultatul ultimului recenzământ cu privire la comunele cu peste zece mii de locuitori. Budapesta are 880 000, Seghedinul 118 328 locuitori, toate celealalte au sub 100.000, și anume în Ardeal: Clujul 60.808 Brașovul 41.056, Sibiiul 33.489, Muraș-Oșorheiul 25.517, Turda 13.455, Bistrița 13.236, Alba-Iulia (Bălgradul) 11.616, Sighișoara 11.587, Dejul 11.452, Odorheiul săcuiesc 10.244.

Victimele tuberculozei în Ungaria. După o statistică a ministrului reg. ung. de interne, tuberculoza în luna April a stâns 8355 vieți. Cele mai multe victime le-a secerat această boală înspăimântătoare de pe plaiurile noastre ardelene, anume 1009 vieți. Cele mai multe decese cari au avut loc pe plaiurile noastre s'au petrecut pe pământul comitatelor Cluj și Hunedoara, iar cele mai puține în comitatele Brașov și Făgăraș.

Necrolog. Aurel Rafiu, preot deficient în Iclod, a repansat la 5 crt. n. împărtășit fiind cu sfințele Taine ale muribunzilor. Adormitul a implinit anul 72 al etății și 48 al preoției.

Odihnească în pace!

Partea Literară.

In așteptarea mântuitorului.

Din „Meditații asupra evangeliilor” de Ott. Prohászka.

III.

În vechime să aștepta venirea lui Hristos și să dorea intruparea lui. Și noi așteptăm pe Hristos și dorim alcătuirea lui în sufletul nostru. Așteptăm apoi venirea lui la sfârșitul veacului. În vechime așteptau, ca Hristos să se intrupeze. Intruparea Domnului este cel mai mare act al darului, marele centru al istoriei universale, un nemărginit act de binefacere alui Dumnezeu. Înainte de acest act inimile omenești erau ca înghețate de ger, sufletele erau întunecate de noapte, păcatul își ridicase sus capul său încoronat. Izbutise a se instăpâni în noaptea geroasă. În întunerecul acela rece răsuna ca un durdui cuvântul prorocilor și trezea în inimi o nădejde de bine. Caracteristicul acestei vremi de așteptare era deci întunerecul, în care priveghia o licărire de nădejde. Se umpluse măsura miseriilor, când cerul se roși dinspre răsărit și sosi soațele dreptății, pe care-l așteptau sufletele. Oh sfântă nădejde nemărginită a prorocilor! Oh virtute Dumnezeiască, care între miserii aștepti fericirea și întru slăbiciune visezi cu tărie! cuprinde și sufletul meu, ca să nădăjduiesc și eu cu putere și cu însuflețire. Mă încred și eu, că voi învinge, în ciuda tuturor slăbiciunilor și miseriilor mele. Și în mine este vie așteptarea, este vie și puternică sfânta nădejde. În ea stă puterea mea, care nu va scădea.

Și acum noi așteptăm pe Hristos, așteptăm sosirea și sălășluirea lui în sufletele noastre; apoi așteptăm venirea lui la sfârșitul veacurilor. Aceasta o mărturisim, pentru ceeaaltă trebuie să muncim. Acesta este cel mai important timp de așteptare a Domnului. Și acest timp e învăluit de întunerec, de îngheț, de umbra morții; și într'acesta sunt nopți îndelungate și somnuri adâncite, dar s'aude câte odată și câte un glas de deșteptare și trezire. Așteptarea din vechime a trecut; așteptarea de acum este necontentită, în fiecare suflet. Câte un suflet adoarme... rătăcește... amortește; trebuie să-l trezim deci. Câte un suflet este năbușit de partea trupească, e treaz animalul, dar adoarme omul. Altul e întunecat de închipuire, e îngâmfat; trăiește omul truției, dar doarme omul lui Dumnezeu. În lumea sufletească fiecare om e mai mult sau mai puțin somnambul; trăiește, face, umblă; dar mai mult ca în somn. Conștiința îi este acoperită de inconștientă, de preocupățiuni și de slăbiciuni; și viața sufletească de abia poate străbate ca prin nește straturi de ghiață sau de piatră. Eată mă cercetez pe mine însumi: câte unilateralități, greșeli, scăderi, nervosități, antipatii, nimicnicii; câte neguri, câte umbre și pete întunecoase, câte umblări pe cărările rătăcite ale pornirilor pătimase! Petrec și eu oarecum într'un întunerec, dar conștiința mea și soațele lui Dumnezeu îmi sună ca tot

atâtea cuvinte de proroci. Ele mă trezesc, mă scutură din somn și se străduiesc să mă scape de iluziile amăgitoare. Doamne luminează ochii mei! Vreau să văd, vreau să mă văd pe mine însumi; vreau să mă curățesc, să mă înviesc. Penruce să umblu eu, ca dobitoacele, pe potecile bătucite ale instinctului, ale egoismului și ale pornirilor? Mă rog lui Dumnezeu să mă lumineze. Mă cufund în mine însumi și mă aseamăn cu alții, cari sunt mai buni și mai nobili. Vreau să învăț și eu ceva, ce-mi place la ei. Înălțuri cu somnambulismul sufletească! Acesta e un simptom de boală și de slăbiciune. Cine începe a-și cunoaște greșelile, acela evident, că s'a deșteptat. Cine s'apucă cu mâna de fier, ca să și-le îndrepteze, acela s'a pus în slujba lui Dumnezeu.

Jertfa sigilului sacramental.

După *Tricolor* de Augustin Răchită.

(Continuare.)

Nu peste mult a ajuns acasă și a intrat în chilie sa cevași mai ușorat. Fărădelegea, al cărei martor a fost fără se vrea, încă tot îi mai plutea pe dinaintea ochilor săi sufletești. La aceeași hotărâre ajungea iarăși și iarăși: că trebuie să-l denunțe; ori-cum sucia și răsucia lucrul, rezultatul era același: nu mi-e iertat să tac.

A căzut în genunchi la icoana Celui răstignit și după o rugăciune de câteva minute s'a dat odihnei.

Curajul provocător al ucigașului rămas la victima sa, după depărtarea preotului s'a schimbat într'o frică mișească. S'a prăvălit aproape leșinat lângă victima sa, pe iarba întinată. Zădarnic voia să se scoale, zădarnic voia să fugă, puterea-i de mai înainte îl părăsise.

M'a recunoscut, bălbăi el înecat, m'a recunoscut și mă va denunța judecătorului. Îl cred cu toții pentru-că e om cinstit și preot, iar pe mine mă știe toată lumea cine-s. Să fug, dar unde e locul acela sigur, unde mâna legii să nu mă ajungă.

După câteva momente a sărit, în chip sălbatic. Am aflat, — sbieră răgușit — nu e altă scăpare, trebuie să moară și el!

Prin ploaia ce se vărsa de sus a luat-o după preot. Alerga ca acela, pe care conștiința chinătoare îl mână să-și îndrepte prima fărădelege prin o a doua.

Când a ajuns dinaintea casei preotului s'a oprit puțin. De temut n'avea de ce să se teamă pentru-că în casă afară de preot mai locuia numai o servitoare bătrână. A tras un cuțit lung de sub haină și a intrat în casă fără cel mai mic zgomot, apoi s'a furișat pe trepte, în tăcere, spre bine cunoscuta chilie a preotului.

Ușa nici închisă nu era cum se cuvine. Lumina ardea încă în chilie, iar preotul stătea în genunchi înaintea crucifixului.

Își ridicase deja mâna să împingă ușa și să verse sângele slugei Domnului, dar în clipita aceea ca și când o putere de neinvins l'ar fi tras înderăpt, l'ar fi respins s'a clătinat pe picioare și a luat-o într'o fugă nebună înderăpt, pe cărarea pe care venise la preot.

Se ducea pe aceeași cărare, pe care cu câteva oare mai înainte dusese preotul pe Stăpânul lumii. Nici nu s'a oprit până când n'a ajuns la colibioara părăginită, pe care numai mai înainte o părăsise preotul.

S'a apropiat de moarta și a strigat-o pe nume cu frăgezime, mamă, cum de mult n'o mai strigase.

Dar mama a rămas nemișcată. I-a apucat apoi mâna ucigașul; era rece și țeapănă.

A murit — murmură el. Un oftat dureros ti isbucni din piept, dar observând pe crâșnic își înecă plânsul.

A examinat pe bătrân cu nedumerire, dar spre liniștirea sa a văzut că doarme. N'a mai întârziat ci aruncând o ultimă privire asupra cadavrului amortit, a părăsit coliba cu pași repezi.

* * *

Somnul preotului a fost foarte scurt și neliniștit! Se revărsau încă zorile când s'a sculat și s'a dus la biserică. Crâșnicul nu era acolo încă, dar băiatul descuiase deja biserică. Indată-ce a văzut pe preot i-a anunțat pe un anumit ce ar dori să se mărturisească.

A intrat în scaunul duhovnicesc și a deschis ușa turburat și chinuit de gânduri neobicinuite.

Spovedania a fost teribilă. Suna despre sânge și ucidere, despre ucidere aceea, a carei martor ocular fusese preotul.

Bunul părinte a dat ucigașului staturile sale cu glasul tremurând. Du-te la judecător, — își încheie cuvintele. — și denunță te, pentru-că și așa nu-ți vei afla stare, până-ce nu-ți vei ispăși fărădelegile!

— Tocmai de aceea am venit aici, — răspunde ucigașul, — pentru-ca fapta mea să nu fie descoperită. Nici un suflet de om afară de D-ta, nu știe despre ea, nime, chiar nime, iar limba D-tale a legat-o spovedania, pentru-că însuși m'ai învățat pe când umblam la școală, că secretul spovedaniei e inviolabil. Preotul s'a cutremurat; crima aceea, despre care nu-i era iertat să grăiască, o cunoștea pe două căi!

Ucigașul s'a depărtat, și pe când preotul celebrase sf. Liturghie, a sosit și crâșnicul.

Bătrânul acesta bun la inimă era foarte comunicativ, aproape guraliv, dar în persoana preotului totdeauna își afla un ascultător răbduriu. I-a fost deci cu atât mai virtos bătător la ochi faptul, că domnu-său e așa de distras, de tăcut. Și încă ceva i-a fost bătător la ochi: paliditatea aceea pe fața cu trăsuri nobile a preotului și iritarea aceea. De data aceasta însă nu văzuse tocmai prea mult crâșnicul; au observat-o aceasta mai mulți, ba toți câți au avut de-aface cu preotul.

Parohul când s'a dus acasă, a voit să-și zică rugăciunile zilnice, dar nu și-a găsit cartea de rugăciuni nicăirea. Voiu afla-o eu, — gândea el în sine, — și și-a zis rugăciunile obligate dintr'altă carte.

Peste zi a venit primarul satului să vorbească cu preotul despre înmormântarea bătrânei lăsate în grija Domnului. „Pentru numele lui Dumnezeu, ce-ai făcut d-le preot, căci reverenda ți-e plină de picuri de sânge?“ strigă nimit primarul în mijlocul vorbeii.

De fapt așa era, preotul în distracția sa n'a băgat de seamă, c'ar fi putut îmbrăca doar și alte haine.

Picurii aceștia de sânge uscat iarăși i-au adus aminte cele-ce le văzuse noaptea și pândind a răspuns turburat la întrebările primarului. Acesta din urmă s'a crucit de purtarea parohului și s'a depărtat nu peste mult.

Mă tem că vor da de urma ucigașului și la urma urmelor se va părea ca și cum eu l'ași fi tradat, violând sigilul sacramentului, murmură preotul cu voce scăzută, ca și cum s'ar fi temut că-l aude cineva, când a rămas singur.

După-ameazi, încă în ziua aceea, în care s'au întâmplat cele povestite, s'au dus în brădetul din apropiere niște tăietori de lemne ca, după îndrumarea pădurarului, să taie vre-o câteva trunchiuri.

Tăietorii de lemne înaintau cântând veseli, dar au fucremenit de spaimă cu toții, când un tovarăș de-al lor care se abătuse puțin din cale, alerga în fuga mare spre ei, alb ca varul și neputând să scoată un singur cuvânt, ca și cum și-ar fi pierdut graiul.

Bănuind ceva rău la mijloc, au pus mâna pe securi și au luat-o spre locul de unde fugise ceta spre ei. Dar nici lor nu le-a mers mai bine ca tovarășului lor cuprins de groaza morții.

S'au dat cu toții înderăpt, scoțând un țipet de groază, pentru-că înaintea ochilor lor se desfășurase o privescătoare ca și care alta nu mai văzuseră.

Ceea-ce îi înfiorase pe oamenii simpli era un cadavru cu căpățina zdrobită, plină de sânge și de tină.

Indată-ce s'au mai destărbăcit din spaima ce-i cuprinsese, au început să se sfătuească.

— Cine și poate fi acesta? — întrebă unul; — căpățina i-e zdrobită, dar judecându-l după figură și îmbrăcăminte mi-se pare atât de cunoscut, de parcă l'ași mai văzut undeva.

— Vezi bine că l'am văzut, — răspunde un altul. — În vreme-ce curățam fața cadavrului de sângele ce se închegase pe ea, acesta e doar străinul ce voia să cumpere ieri moșia cea de vânzare.

— E drept, — grăiește într'acestea și al treilea, — eu însumi l'am însoțit până la parohie, pentru c'a zis că d. preot al nostru i-e prietin vechiu și vrea să vorbească cu el cu ori-ce preț. Pe d. preot nu l'am găsit acasă, la ceea-ce străinul a lăsat acolo un bilet de vizită și a zis din nou că va veni înderăpt la toată întâmplarea, deoarece-ce nemsintit voește să vorbească cu bunul său prietin, ce de mult nu-l mai văzuse.

— Aici apoi zace o carte, — zice un altul — și într'adevăr a ridicat o carte dela pământ. E latinească și n'o pricep — adause după aceea, și o întinse celui-ce stătea lângă el.

Acesta cum a luat-o în mână, a strigat nimit, aproape cu groază:

Păi c'astai cartea preotului nostru. Și numele îi stă pe ea. Cum a ajuns aici?

Înzădar își sfărmau capul bunii creștini, întrebării acesteia din urmă nu-i știau da răspuns. Pentru aceea însă nici unuia dintre aceste suflete drepte nu i-a trecut prin minte să-și suspicioneze preotul nici batăr în gând.

După acestea au făcut ce trebuia să facă: au chemat la fața locului pe oamenii legii.

Primarul când a ajuns acolo, a văzut cu uimire că lucrul stă din cuvânt în cuvânt așa cum îl înștiințează pe el.

— Cine e acest ucis? — întrebă apoi după-ce a privit cadavrul.

— Ieri a fost în sat la noi — răspunde îndată unul — și mi-a spus că-l cheamă

Antoniu Etmiker*) Biletul de vizită și-l'a lăsat la d. preot. pentru-că pe D-lui l'a căutat.

Pe primar îl trecură fiori reci prin tot corpul.

— Rămâneți numai aici, — porunci el apoi, — mă voi îngriji eu să fie ridicat de aici. Să nu se atingă însă nimenea de el, ca să nu se schimbe într'u nimic.

Cu cuvintele aceste s'a depărtat. Se grăbea spre parohie. Preotul ședea la masă cu capul în palme. Omului legii i-s'a părut că înfățișarea sa i-a făcut rău preotului.

— D-le preot, începe destul de liniștit primarul, — ieri ai avut oaspe?

— Ba, — răspunde preotul hotărât.

— Mie mi-au spus că s'a abătut încoace un oaspe străin și și-a lăsat aici biletul de vizită.

— E posibil, — replică preotul cufundat în gânduri; — servitoarea mea și-a uitat de acestea, și așa nici nu știu dacă m'a căutat cineva.

Primarul s'a apropiat de oglindă. Erau acolo înșiruite mai multe bilete de vizită; pe unul stătea scris: Antoniu Etmiker. Omul legii și-a întins mâna tremurândă după el și l'a pus în portmoneu fără nici un cuvânt.

— Unde-ți fost în noaptea trecută? — întrebă el mai departe.

— Sus la munte. Am împărtășit pe bătrâna cu sf. Taine.

Pe primar iarăși l'au trecut fiori reci.

— Nu v'ați pierdut pe cale cartea de rugăciuni?

— N'ași crede. De regulă-mi era în buzunar; poate că am lăsat-o acolo sus la bolnavă, pentru-că aici acasă n'o aflu. De ce-mi și puneți întrebările aceste neobișnuite, dacă mi-e permis să vă întreb?

În momentul acesta bătu cineva la ușă. Era grădinarul parohiei, ținând în mână un portofel gol.

— Portofelul acesta l'am găsit în grădină, — adause spre lămurire punându-l pe masă.

(va urma).

Posta Administrațiunii.

Suciag. În restanță e numai an. 1911. Plătirea din 25/2 1908 s'a introdus acum, subseque. — Teaca solvit întregire pe 1911. — Vaidei (Orăștie) întregire pe 1911. — Archiud, completare pe 1911. — Budint, completare pe 1911. — Gurghiu pe 1911. În restanță rămâne anul 1910. — Aiton pe 1911. În restanță rămân anii 1909 și 1910. — Brese pe 1911. — Măhaciu pe 1911 întreg și din 1912 trimestrul prim. — Bistrița pe 1909, 1910 și din 1911 până în 1-a Maiu. — Turda nouă pe 1911. — Iloba pe 1911. — Puini pe 1911. Pentru rațiuni în loc de quită servească recepisa postală. — Szent József (Poiana) pe 1910 și 1911. Lugoș pe 1911. — Dileul român primit 3 coroane. — Spálnaca pe 1911. — Zazar pe 1911. — Ér-Taresa pe timpul din 1-a Sept. 1907 până în 1/9 1909. În restanță mai rămân din an. 1909 lunile Sept.—Dec.; an. 1910 și 1911.

*) Numele corăspunde realității.

Nota scriitorului.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Román költökből.

Fordították: Bran Lőrincz és Révai Károly.

Mai în anii trecuți se plângea un ungur întruna din gazetele capitalei, că poezii noștrii sunt atât de indolenți față de literatura maghiară. Încât mai bucuros traduce din limba sanscrită (aluzie la Coșbuc!), decât din cea maghiară. Cu același drept ne puteam plânge și noi de indolența maghiarilor față de literatura noastră.

Luptele politice, ce le poartă aceste două popoare, le înstrăinează cu totul și pe terenul artelor. Lucrul acesta cu timpul începu să se schimbe. Poezii noștri, îndeosebi Goga și Iosif, încep a transplanta în limba română operele mai de preț din literatura maghiară. Maghiarii la rândul lor încă nu rămân datori: traduc și ei din poezii noștrii bucăți, cari la tot cazul numai cinste ne fac înaintea compatrioților noștri. Și e bine așa. E bine să ne cunoaștem unii pe alții. Nesocotirea și desprețuirea împrumutată nu ne poate sluji drept titlu de mărire.

Iată de ce e bucuria noastră cât se poate de sinceră, când putem anunța apariția cărții, care poartă titlul: *Román költökből*. Ea cuprinde traducerea în ungurește alor 63 de poezii, din cei mai renumiți poeți ai noștri, cum sunt Eminescu, Coșbuc, Goga, Dulfu, Matilda Cugler etc. și e datorită dlor Bran și Révai. Numele dlui Révai e mai demult cunoscut la noi. Dsa a tradus în ungurește cu ani înainte câteva poezii de ale lui Coșbuc. Avea însă să se lupte cu greutățile începutului. Greutățile acestea, cari se resimt în primele încercări ale dsale, în volumul de față dispar cu desăvârșire.

Din acest volum reiasă, că dsa își dăduse silința de a pătrunde cât se poate mai adânc în sufletul poetului român, precum și în particularitățile limbei românești, reușind astfel să redea în limba maghiară fidel ideile cuprinse în original și încă într'o formă foarte frumoasă. Celalalt traducător dl Laurentiu Bran, român fiind, are avantajul de a cunoaște și mai bine limba din care traduce, limba sa maternă, posesând pe de altă parte perfect limba maghiară, pe care o știe mănă cu atâta ușurință, încât uneori uita cu totul, că cetești o traducere numai și ai iluzia originalității. Aproape toate poeziile, ce umple cele 160 pagini ale volumului, sunt redată în limba ușor curgătoare a lui Arany János. Ideile frumoase ale poezilor români sunt îmbrăcate într'o limbă neaoșă ungurească așa, încât cetindu-le în ungurește gusti din nou plăcerile sufletesti, cari te copleșiră atunci, când le ceteai în românește, în original.

Cartea se poate procura dela dl Ioan Goean, învățător în Láphegy p. u. Nagyszókon (Szatmár m.), precum și la librăria seminarială din Blaj. Prețul 2 cor.

*

Dr. B. Basiota: *Despre holeră*. Fără de a voi să detragem cuiva, trebuie să spunem, că institutul de credit „Economul” din Cluj este acela, care lucră mai mult pentru ajutorarea poporului pe toate terenurile. Anul acesta a înființat un serviciu informativ, care stă la dispoziția publicului ajutându-l în lipsele lui zilnice. Acest „serviciu” a publicat

zilele trecute o broșurică de 16 pag. accesibilă ori cui, în care dl doctor Basiota indică în chip popular mijloacele de apărare contra holerei, care acum de câțiva ani se învârtă mereu în jurul nostru.

*

Călințarul „Unirei”,

de un cuprins bogat și variat. Partea literară și economică e peste 160 pagini tipar, având numeroase ilustrațiuni și vederi dela adunarea de astăvară dela Blaj. Pentru orientarea cetitorilor noștri schițăm aci cuprinsul părții literare și economice:

Serbările culturale dela Blaj: a) *Introducere*, preziua serbărilor, seara de cunoștință, Blajul iluminat.

b) *Ziua primă:* Sta liturghie, adunarea generală a Asociațiunii — ședința primă, deschiderea expoziției; banchetul; conductul etnografic și petrecerea populară; concertul.

c) *Ziua a doua:* Acte de pietate; adunarea generală a fondului de teatru — ședința primă; ședința festivă a secțiilor Asociațiunii; prânz festiv în onoarea oaspeților; ședința a doua a Asociațiunii; Vlaicu; Mănăstirea Argeșului; bal.

d) *Ziua a treia:* Ședința a II-a fondului de teatru; prânzul mitropolitului Mihályi dat în onoarea artiștilor; ședința a treia a Asociațiunii; alegerea prezidenților; teatru.

e) *Expoziția despărțământului Blaj:* Secția școlară; istorică-culturală; a industriei de casă; secția silvanală-agricolă; a industriei și comerțului și tipografia seminarială.

f) *Post festa.*

Apoi:

Din „*Divina Comedie*”: *Infernul*: t-răducere în versuri de George Coșbuc (pusă la dispoziția Unirii de ilustrul autor cu ocaziunea petrecerii dsale în Blaj. Notele la *Infern* le-a scris dl prof. seminarial Dr. Alexandru Nicolescu.)

Blajul, poezie de Rello.

Tata-Moș, de Alexandru Ciura. (Din volumul scriitorului, ce a apărut de curând).

Poporul, schiță de T.

Cel mai tânăr fondator. O pagină comemorativă scrisă de Al. Ciura, despre Vasile Zehan, un elev al Dsale:

Poezii, de Oct. Goga și Cincinat Paulescu.

O poveste, de Carmen Sylva.

Impresii din văzduh, de Aurel Vlaicu.

Doze serbări culturale. (Desvălirea monumentului Eminescu la Galați și jubileul universității dela Iași).

Glume, snoave, povești etc.

Cum să ne apărăm de păduchii de frunză, de dl Ioan Pojan absolvent al școlii de pomologie și aplicat la domeniul metropolitan.

Partea economică: Călințarul stuparului, împărțit pe cele douăsprezece luni.

Sunt tot atâtea articole scrise de mâinile cele mai competente, cari fac acest bogat material interesant și atrăgător.

Atragem de cu vreme atențiunea cetitorilor asupra Călințarului Unirei, care va fi un decor pentru ori care casă românească. Căci așa o carte actuală cu atâtea pagini vrednice de păstrat pentru posteritate e o raritate.

Se poate comanda la *Librăria Seminarială* în Balázsfalva—Blaj și costă:

70 fl. + 10 fl. porto.

*

Em. Elefterescu: *Cartea neamului pe 1912*, cuprinzând alătura cu calendarul, datele istorice, tradițiuni, credințe și datini populare, toate arangiate după luni și zile, afară de aceea bucăți literari și învățături, după lipsele și trebuințele țăranului. Anul II. prețul 2 cor.

*

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopicească, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
 " " " doi " 120
 " " " trei " 160
 plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comandă se tot face la **Tipografia Seminarială.**

*

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 540 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 950 cor.

*

Verbele auxiliare: sunt, am, voi, de dr. Octavian Prie profesor gimnazial în Blaj. Se poate comanda la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj. Prețul 60 fil + 5 fil. porto.

*

Em. Elefterescu: *Necesitatea religiei pentru omenire*, ediția II. revăzută și adaogită prețul 50 b.

*

Cadon de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/18 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freac 220 cor.

*

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea“.* Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „*Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.*“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană (Blaj).*

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
 Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.* — Prețul tabloului cor. 150 fil.

Carte de citire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

Români replantați viile cu altoi dela firmă Română!

„MUGURUL“

însoțire economică Elisabetopol-Erzsébetváros.
 (Kis-Küküllő v.m.)

☐ ☐ Altoi de vie! ☐ ☐

Calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soiuri de vin de masă.

Viță americană cu și fără rădăcină, Ochiuri de altoit,
 Viță europeană cu rădăcină

— se află de vânzare la —

Insoțirea economică

„MUGURUL“

Elisabetopol—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste

≡ **trei (3) milioane.** ≡

Școlile noastre de altoi n'au fost atăcate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune!

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată.

La cerere prețurent și instrucțiuni gratis și franco.
 (104) 3 - ?

Români! Trimiteți băieții la cursul practic de altoit.

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vreau binele!

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

== SIBIU ==

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

☞ Asigurări împotriva focului ☞

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☞ Asigurări pe viață ☞

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,003,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834,801.12
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119,839.992
	viață	11,020,266
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,428,317

☞ *Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.*

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(38) 82—?